

גיליון מס' 607 בהעלותך
תשפ"ה שנה שלוש עשרה

גליון זה יוצא לע"נ
הגאון האדיר ר' גדליה
ב"ר ראובן השל זצוק"ל נדל
ממעתיקי השמועות
נלב"ע ס"ז סיון תשס"ד
תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרח רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - זכירת מעשה מרים ושש זכירות

וכן ראיתי בקובץ ווי העמודים וחשוקיהם (ו' עמוד ע"ג) שכתב מרח הגר"י זילברשטיין שליט"א, שהשבת כשקוראים פרשת בהעלותך ובסוף הפרשה קוראים על מעשה מרים יש לכוון לזכירת מעשה מרים אמנם הפסוק זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים בדרך צאתכם ממצרים, מובא בפרשת כי תצא אבל מסתבר כשגם כשקוראים את המעשה עצמו נזכרים במעשה ומקיימים בזה את מצות זכירת מעשה מרים.

ונשאל בזה רבינו זצ"ל, כשקוראים בתורה מעשה מרים או מעמד הר סיני או מעשה העגל האם צריך לכוין לצאת מ"ע של זכירת הדבר, כי יוצאים אז בקריאת התורה את המ"ע, והשיב רבינו, לא חייבין אבל טוב, (בעקבי שיח ד' עמוד ח"ה).

עוסק במצוה כשאומר אלו הזכירות

נשאל רבינו זצ"ל, הנה נדפס בסידורים שאחר תפילת שחרית שש זכירות זכירת שבת זכירת מעמד הר סיני זכירת ההקצפות במדבר זכירת יציאת מצרים זכירת מעשה מרים זכירת מעשה עמלק ויש לעיין באחד שאומר את הנך זכירות האם נימא דיש לו דין עוסק במצוה פטור מהמצוה בגוונא דהוי טורח לקיים שניהם, והשיב רבינו זצ"ל, אין זה חיוב דאורייתא, ויש אומרים שזה חיוב רק על פי קבלה, (תל תלפיות ס' תק"ה, ושאל מרבינו זצ"ל שם ס' תק"ו לפי הנך שיטות דעוסק במצוה קיומית פטור מן המצוה א"כ היכא שאומר את השש זכירות שהודפס בסוף תפילת שחרית שפיר יהיה פטור מן המצוות, והשיב רבינו, אם הוא דאורייתא, עוד השיב, אינו ברור שיש בזה מצוה. וע"ש ס' תק"ז דיתכן דהמצוה לזכור תמיד והיא מצוה תמידית, ועל ידי שאומר כל יום זכור תמיד. וע"ש ס' תק"ח לגבי זכירת יציאת מצרים, שם רבינו, הוא חייב לזכור תמיד, ובה שזכר בקר ועבר היו נזכרים בכל עת, ועוד חיוב יש להזכיר בפה בליל פסח, וכ' שם ס' תק"ט דבכל מצוה תמידית, יכול לעסוק בכל עת ובכל שעה, ובה אין דין עוסק במצוה, כי בזה יפטר מכל המצוות).

למה לא מנה הרמב"ם ד"ז במ"ע שנוהג בכל עת

נשאל רבינו זצ"ל, במש"כ הרמב"ם (סוף מנין המ"ע) דיש ששים מצוות המתחייבות בכל עת, והשמיט מ"ע דזכירה (מ"ע קפ"ד), ואמאי אין מחייבים בה בכל עת, והשיב רבינו, דקבעוה פעם בשנה, (תשובות הגר"ח מגילה ס' ק').

מנהג רבינו לומר עשרה זכירות

רבינו זצ"ל היה אומר כל יום עשרה זכירות שהביאו החרדים והשל"ה, אמר לי רבינו זצ"ל בשם החיד"א, דנכון לומר כל יום אחר התפילה עשרה זכירות, ואי"צ לומר כל הפסוק רק לכל זכירה יאמר תיבה אחת כגון אני זוכר יציאת מצרים שבת מעמד הר סיני מעשה עמלק מעשה מרים כו' (בעלי אסופות עמוד קע"ב, וע"י בס' ראה ישר עמוד קכ"ז שהביא רבינו ד"ז ממש"כ החיד"א בס' עבודת הקדש בצפורן שמיר ס' א' כף אחת ס' כ"ה), וכן נהג רבינו זצ"ל לאומרו בכל יום (ע"י בס' אלא ד"א של הלכה עמוד י' וע"ש פ"ד אות ז'), וע"י בס' שש זכירות (ס' י"ד עמוד רכ"ז) דאם אומר הפסוק נכון שישלים כולו ולא יאמר חצי פסוק. ולענין אמירתו בעל פה השיב, אם שגור בפיו אפשר להקל, (שם ס' ט"ו עמוד רל"א), וע"י בס' אלא ד"א של הלכה (שם) שהיה רבינו זצ"ל אומר העשרה זכירות לפני התפילה.

אם מקיים זכירת מרים בלימוד הל' לשה"ר

נשאל רבינו זצ"ל, דפ"י הר"ש משאנ"ל לת"כ פ' בחוקותי (פרשה א' פ"א) מביאר שאפשר לקיים זכירת מעשה מרים בלימוד הלכות נגעים, האם יש מנא מקור לדבר זה שכשלומודים הלכות לשון הרע מקיים בזה מצוה דאורייתא מצד זכור את אשר עשה ה' אלקיך למרים, והשיב רבינו זצ"ל, יתכן, (קובץ בנתיבות ההלכה מ"ט עמוד תר"ט),

ליכור שש זכירות באהבה רבה

כתב המגן אברהם (סימן ס' קכ"ב), איתא בכוונות ובכתבים והזכירות הללו הם מצוות עשה, לכן כשיאמר (בברכת אהבה רבה) "ובנו בחרת" יזכור מתן תורה, "וקרבתנו" מעמד הר סיני, "לשמך הגדול" מעשה עמלק שאין השם שלם, "להודות לך" הנה לא נברא רק להודות ולא לדבר לשון הרע וזהו זכירת מעשה מרים, "וזכרתם את כל מצות ה'" זהו שבת ששקולה כנגד כל המצוות.

ושאלתי מרבינו זצ"ל במכתב, מש"כ מג"א (שם) בשם האריז"ל לכוין בוקרבתנו לשמך הגדול לצאת יד"ח זכירת מעשה עמלק האם אזיל לשיטתו (בר"ס תרפ"ה) דלא מעכב בזכירת עמלק כל הפרטים, וכמו שמבואר גם בפ"י ר"ש על התו"כ פ' בחוקותי (פרשה א' פ"א) דיוצא אף במס' מגילה, ולכן יוצאין גם בויבא עמלק, אבל למש"כ משנ"ב (שם סקט"ז) להשיג עליו לא יוצא בזה ולכן לא הביא דבריו. השיב רבינו זצ"ל, מסתבר, (בעלי אסופות עמוד קע"ב, וא"ל רבינו זצ"ל דגם בפ' זכור, אם לא שמע דבר שאינו משנה הענין כגון תיבת זכור 'את' אשר וכי"ב יצא דהעיקר ששמע הענין ול"כ בהליכ"ש מועדים פ"ח ס"א, וע"י גם בס' דולה ומשקה עמוד ר"פ במי שקורא פ' זכור בהפסקים גדולים בין תיבה לתיבה דכ"ז שמוכן הענין יוצא, ושאל האם בפ' זכור צריך לדעת פ"י של כל תיבה והשיב רבינו ששמי בכונת הענין).

ומתשובה בס' תל תלפיות (ס' תס"ה) כ' רבינו זצ"ל דהרמזים שכ' המג"א לכוין באה"ר א"י"ז ממש מצוה, אלא רמז לענין. ולדעת המשנ"ב בעיני דוקא קריאת פ' הזכירה, ולא סגי ברמז שנזכר בדבר. ונשאל רבינו זצ"ל, בקטן שהגדיל אחר קריאת פ' זכור למה אינו חייב לקרא מיד פ' זכור דאורייתא, והשיב, יאמר שש זכירות מיד (ס' אשיחה ח"ב עמוד רמ"ח ובס' מחשבת עם מועדים עמוד תר"ד ס' י"א השיב רבינו לגבי גר ובר מצוה דעדיין לא נקרא שאין זוכר דכשנתייגר מסתמא הודיעוהו או שמע המצוה שהרי לומד כל התורה, וה"ה בר מצוה שמע בקטנותו ושם עדיף דאף שלא היה בר חיובא עכ"פ שמע בקטנותו ועי"ז זוכר בגדלותו, ע"י כע"י"ז במג"א ס' תקס"א סק"ו ומשנ"ב סק"ז).

זכירת מעשה מרים בפרשת בהעלותך ופ' כי תצא

כתב המג"א (שם) צריך טעם למה תקנו לקרות פרשת עמלק מה שלא תקנו בזכירות אחרים. וי"ל דמתן תורה יש לנו חג עצרת, והוא הדין שבת, ומעשה מרים ומעשה עגל לא תקנו מפני שהיה גנותן של ישראל, עכ"ל, ומובא בבאה"ט (ס' ס' סק"א). ועל פי דברי המג"א, כתב בס' חשוקי חמד עמ"ס עבודה זרה (כ"ב א') שחולה שא"א לו לבא לביהכנ"ס כל שבוע, יבא לפרשת בהעלותך ולא לפ' נשא, ששם כתובה פרשת מרים, ומקיים בזה מ"ע דאורייתא של זכור את מעשה מרים, ובחשוקי חמד הוריות (י' א') כ' דנראה להוסיף, דאדם שהחסיר פרשת בהעלותך, ועכ"פ את סוף הפרשה, שבשבת שלאחר מכאן יש עליו מצוה לבקש מהציבור שיתחילו את הקריאה של שלח לך מסוף פרשת בהעלותך, דהיינו מפרשת מרים, ויש מצוה על הציבור להסכים לכך, שהרי בזה הוא יזכה לקיים את המצוה של זכירת מרים, וכמו שלציבור יש בזה מצוה, אלא שלכתחילה לא תיקנו קריאה מיוחדת משום גנותן של ישראל, אבל כשהדבר לא ניכר אין בזה גנות, והם ירוויחו בכך מצוה וגם יזכו את היהודי שהפסיד את הקריאה.

ולענין אם יוצא בקריאת פ' מרים בפ' בהעלותך, למש"כ המגן אברהם (בס' תרפ"ה בהקדמה) דיוצאין זכירת עמלק בקריאת ויבא עמלק בפורים, ה"ה דיוצא כאן בקריאת פ' מעשה מרים בפ' בהעלותך, אבל המשנ"ב (שם סקט"ז) הניח זה בצ"ע דשם לא נזכר אשר קרן ויזנב שזה מעורר השנאה, ולא כ' תמחה, ויתכן דגם לדברי המשנ"ב כ"ז לגבי מצות מחיית עמלק, שעיקר חיוב לזכור אשר קרן בדרך ויזנב בך וגו' ומצות תמחה שנצטוונו למחות את שמו לא נזכר בפרשת ויבא עמלק, אבל מעשה מרים שפיר יוצא גם בפ' בהעלותך.

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 7630585-03 שלוחה-1586

קהילות 2757000-073 שלוחה-4310

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל

ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל

תנצב"ה

שנים קדמוניות על גדולי הדורות פרק 146

עובדות חדשות ונדרות מפי רבינו מנחם זצוק"ל!

מדור שנים קדמוניות - השבועות הבאים בעזה"י:

הג"ד זרח שפירא ממוקדרי החזן איש (י"ב סיון תשס"ח) | רבנו הטאון השאגת אריה זצוק"ל (ט"ו תמוז תקנ"ה)

הג"ד אברהם דוב לוי זצ"ל אב"ד לעניני יחסין בירושלים.

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להג"ל

הגאון רבי אהרן יעקובוביץ חתן הגה"צ רבי אריה לוי (י"ד סיון)

אלה תולדות

רבי אהרן ב"ר אלחנן יעקובוביץ זצ"ל נולד בשנת תרס"ה בעיר טעלז, וזכה לגדול בצילם של ענקי הרוח ראשי הישיבה דטעלז. אך לא ארכו ימי השלוה, ובעודו ילד כבן שבע פרצה מלחמת העולם הראשונה והוא נאלץ לגלות עם אביו לרוסיה. מספר שנים אחרי כן, והוא נער צעיר, עלה לבדו כפליט לארץ ישראל, בה החל פרק חדש בחייו של התעלות ושקיעות בתורה הקדושה, כשהוא משקיע את כל כוחותיו בדיעת ש"ס ופוסקים. בהגיעו לפרקו נבחר על ידי הגה"צ רבי אריה לוי זצ"ל כחתן עבור בתו הרבנית שפרה ע"ה. לימים נמנה רבי אהרן על עורכיו הראשיים של ספרי 'אוצר הפוסקים' הנודעים בהיקפם בהלכות 'אבן העזר', וספרים נוספים שההדיר. התנהגותו היתה בענוה ופשטות מפליגה, כאשר הוא משים עצמו כשיירי שירים, נודע בדקדוק ההלכה באופן מיוחד, ובהיותו ראש וראשון לכל עשיית חסד וצדקה בגופו ובממונו, והירבה שלום בין הבריות. נלב"ע י"ד סיון תשל"ג

הכרתי אותו

רבי אהרן היה דוד של רבינו מצד הרבנית ע"ה, ורבינו פגש אותו בפעמים שהיה בירושלים וכן בשמחות שהיו בשנים הראשונות, ונהג בו כבוד רב.

סיפר בעל נכדתו רבי ראובן שניידמן, שפעם הגיע אל רבינו והציג עצמו, מיד אמר לו - אוהה, הרי הכרתי טוב את ר' אהרן...

רבי אהרן יעקובוביץ מקבל אורחים נכבדים בספריית 'האוצר הפוסקים'

ספר שערי צדק - חכמת אדם

אביו של רבי אהרן, הגאון רבי אלחנן יעקובוביץ הי"ד כתב חיבור מקיף על הספר 'שערי צדק' - הלכות התלויות בארץ, מרבינו החכמת אדם, ובנו רבי אהרן הדפיס בשנת תש"א את הספר ברוב הדר, כעבור מספר שנים ההדיר מחדש חתנו הג"ד יהושע גרודזיצקי הדפיס את הספר במהדורה חדשה ומתוקנת עם הוספות רבות ונכבדות.

ובמשך הרבה שנים, היה רבינו זצ"ל מוסר מידי שבת בבוקר לאחר התפילה שיעור מהספר חכמת אדם, ובשנת השמיטה היו לומדים מתוך הספר 'שערי צדק' עם

הערות רבי אלחנן יעקובוביץ, וכשכתב את החיבור דרך אמונה השתמש הרבה בספר הנ"ל (מחתן רבינו הגר"ש שטינמן).

רבי אהרן יעקובוביץ (משמאל) בחופת בנו ר' אלחנן ז"ל

בנו רבי אברהם מאיר

בנו הגדול של ר' אהרן, הגאון רבי אברהם מאיר זצ"ל רבה של 'נחלת יהודה' בראשון לציון, היה תלמיד חכם מוכר וכזה שזכה לפעול הרבה למען הכלל והפרט, [חלק מחידושי תורתו באו בספר מאור אברהם, נלב"ע כ"ב אדר תנש"א], היה

1 העיד חתן רבינו הגאון רבי שרגא שליט"א: כמדומה שבהיותו חתן בין האירוסין לחתונה, נסע עמי רבינו לירושלים כדי לקבל 'מזל טוב' מהדודים החשובים, והגענו גם לבקר את הדוד רבי אהרן, שכבר היה אז חולה, וגם רעייתו ע"ה כבר לא היתה בין החיים, והתגורר בבית ביתו משפחת גרודזיצקי שברחוב 'גשר החיים', אך ר' אהרן בדיוק לא שהה אז בביתו, ולא פגשנו בו.

מרבה לנצל הזדמנויות לפגוש את רבינו ולשוחח איתו בדברי תורה. בשמחות המשפחתיות הוא הקפיד לבוא למרות המרחק, וכיבד בהשתתפות. וסיפר מקורבו של רבינו הר"ר ישעי' אפשטין, שזוכר איך שתמיד כשהגיעו בני משפחתו אל רבינו, היתה הרבנית ע"ה מקבלת אותם בסבר פנים מייוחד, באומרה שהם קרובי משפחתה, ושמרה יחס מיוחד לר' אברהם מאיר ז"ל.

חתנו רבי יהושע דב גרודזיצקי

קשר מיוחד ועמוק היה לרבינו עם חתנו של רבי אהרן, הגאון רבי יהושע דב גרודזיצקי זצ"ל (תלמידים של הגאונים רבי אלחנן וסרמן, וה'מקדש דוד' מברנוביץ, ואחרי כן של רבי ברוך בער בקמניץ, לימים ראש ישיבת ביאלסטוק בשכונת 'כנסת' בירושלים, ומחבר ספר 'יד לשבועה' ועוד, נלב"ע ט"ו באב תשע"א), שהיה עליו חריף ולמדן, ובכל פעם כשנפגש עם רבינו השנים שקעו בשיחה של תורה.

רבינו משוחח בלימוד עם בן דודו רבי יהושע גרודזיצקי

לא ראתה אותו בימי הנופש

וסיפרה רעייתו הרבנית שתבלחט"ו! שהיא בתו של רבי אהרן זצ"ל: שאינה יכולה לשכוח מה שהיה לאחר נישואיה בשנת תשי"ד....

שבעודה 'זוג טרי' הגיעו בשנה הראשונה לנישואיהן בתקופת 'בין הזמנים' לעיר בני ברק כדי להחליף אוירה ולפגוש מכרי משפחה.

והנה ביום הראשון הלך בעלה רבי יהושע אל רבינו ושוחח איתו בלימוד, ועד מהרה השיחה נמשכה. ומאז עד ליום האחרון שקבעו להיות במנוחה בעיר, היא כמעט שלא ראתה אותו, כי כל הזמן חיפש הזדמנות להמשיך ולבוא לדבר בלימוד עם רבינו....

לימים ההדיר ר' יהושע את ה'תוספות הראש' על בבא מציעא, ורבינו היה משתמש בחיבורו.

שמחה כפולה

חברותא וותיק וגם שכן לאותו רחוב, היה לו לרבי יהושע, שמו היה רבי אלעזר דוד אפשטין זצ"ל, שקדן וגאון ירושלמי שלא פסק פומיה מגירסיה, שנפטר בפתע פתאום והוא בשיא פריחתו. כעבור מספר חודשים מפטירתו, נישא בנו רבי דוד שליט"א עם בת רבינו, והשמחה היתה גדולה.

רבי יהושע, היה אז מאושר, שבנו של ידידו הטוב זוכה להיכנס לבית גדולים והגיע לשמחת החתונה בבני ברק ושהה בה זמן רב. ראו תמונה.

פרסום ראשון: רבי יהושע גרודזיצקי עם רבינו בשמחת נישואי החתן ר"ד אפשטין